

ΤΟ 13ον ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Υ Π Ο

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον τ.ἔ. συνητήθησαν ἐν Lancaster τῆς ΒΔ Ἀγγλίας τὰ μέλη τῆς διεθνοῦς «οἰκογενείας» τῶν θρησκευολόγων. Τὸ πολυδιάστατον φαινόμενον τῆς Θρησκείας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρωτογόνων μέχρι σήμερα ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν, δηλ. ὡς ἱστορίας, ψυχολογίας, φαινομενολογίας, φιλοσοφίας, κοινωνιολογίας, ἀνθρωπολογίας, τέχνης κλ., ἐξητάσθη καὶ διεφωτίσθη διὰ τῶν ἑκατοντάδων ὁμιλιῶν καὶ ἀνακοινώσεων. Τὰ προηγούμενα 12 Διεθνῆ Θρησκευολογικὰ Συνέδρια ἐπραγματοποιήθησαν ὡς ἑξῆς: 1) Παρίσι (1900), 2) Βασιλεία (1904), 3) Ὁξφόρδη (1908), 4) Ὀλλανδία (1912), 5) Σουηδία (1929), 6) Βρυξέλλαι (1935), 7) Ἀμστερνταμ (1950), 8) Ρώμη (1955), 9) Τόκυο (1958), 10) Μάρμπουργκ (1960), 11) Καλιφόρνια (1965), 12) Στοκχόλμη (1970), ἐφέτος δὲ τὸ 13ον ἐν Lancaster. Ἡ μικρὰ αὕτη πόλις τῆς ΒΔ Ἀγγλίας ἔχει τὸ νεώτερον Παν/μιον τῆς Ἀγγλίας (1964), τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς καταπράσινον πεδιάδα ὀλίγα χλμ. ἐκτὸς τῆς πόλεως, εἶναι δὲ ἰδεώδης τόπος συνεδρίων καὶ παρέχει πάσης φύσεως διευκολύνσεις εἰς ἑκατοντάδας συνέδρων.

Αἱ γενικαὶ ὁμιλίαι δι' ὅλους τοὺς Συνέδρους ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1. Ἡ Θρησκεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη τύχη (S. H. Nasr).
2. Τὸ ὕδωρ, ἡ ἐστία καὶ ὁ πατήρ ὡς θρησκευτικὰ σύμβολα (M. Meslin).
3. Συγκρητισμὸς καὶ ἐκκοσμίκευσις εἰς τὰς νέας θρησκείας (C. Colpe).
4. Τὰ ὅρια τῆς θρησκείας καὶ ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ Ταὸ εἰς τὸν Μάο (N. Smart).

Τὰ εἰδικὰ τμήματα τοῦ συνεδρίου ἦσαν τὰ ἑξῆς:

- 1) Χριστιανισμὸς, 2) Ἀφρικανικαὶ Θρησκείαι, 3) Θρησκείαι τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς, 4) Βουδδισμὸς, 5) Θρησκείαι τῆς ἄπω Ἀνατολῆς, 6) Ἰνδικαὶ Θρησκείαι, 7) Ἰσλάμ, 8) Ἰουδαϊσμὸς, 9) Αἱ Θρησκείαι τῶν Κελτῶν καὶ Γερμανῶν, 10) Μεθοδολογία, 11) Συγκριτικαὶ καὶ φαινομενολογικαὶ ἔρευναι, 12) Εἰκονογραφία, 13) Ψυχολογία τῆς Θρησκείας, 14) Κοινωνιολογία καὶ ἀνθρωπολογία τῆς Θρησκείας καὶ 15) Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας.

Αἱ ὀμιλῖαι καὶ ἀνακοινώσεις εἰς τὰ πλαίσια τῶν ἀνωτέρων εἰδικῶν τμημάτων ἦσαν αἱ ἑξῆς:

1. Οὐράνιος ναὸς καὶ ἐσχατολογία εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους (Macrae), Ἡ φιλολογικὴ δομὴ τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως (Strand), Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀντιθέσεως τῶν διαφόρων τάσεων εἰς τὸν ἀρχέγονον Χριστιανισμόν (Hadot), Ὁ Κλήμης Ρώμης καὶ οἱ Κορίνθιοι (Wilhelm-Hooijbergh), Ὁ Χριστιανισμὸς ἐν Μαδαγασκάρῃ κατὰ τὸν 19ον αἰ. (Mutibwa), Αἱ ἀλλαγαὶ τῆς χριστιανικῆς ἡγεσίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Οὐγκάντας Busoga (Tuma), Τὸ μέλλον τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν ἀφρικανικὴν Igboland (Akprunonu), Πρὸς μίαν χριστολογία εἰς τὴν ἀφρικανικὴν θεολογίαν. Προσπάθεια μεταφράσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς τὴν ἀφρικανικὴν ἀντίληψιν (Pobee), Καλβινισμὸς, ἐκκοσμίκευσις καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν φυλετικῶν διακρίσεων (Hexham), Σκιαγραφία μιᾶς φαινομενολογίας τοῦ μοναχισμοῦ (Guillaumont), Ἡ δεισιδαιμονία ὡς ἀφορμὴ διὰ τὸν διωγμὸν τῶν χριστιανῶν (Janssen).

2. Ἡ ἔννοια τοῦ χρόνου εἰς τὴν θρησκευτικὴν σκέψιν καὶ ἐφαρμογὴν (Gaba), Ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀπαλλαγὴ εἰς τὴν ἀφρικανικὴν παραδοσιακὴν θρησκείαν (Awolalu), Οἱ ἀφρικανοὶ καὶ ἡ θρησκευτικὴ διάστασις: μία ἀποτίμησις (Tasie), Ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀφρικανικὴν παραδοσιακὴν θρησκείαν: θεώρησις τῶν προσφάτων μελετῶν τοῦ τομέως αὐτοῦ εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν (Bolink), Ἐνδείξεις τῆς πρωίμου θρησκευτικῆς συναισθήσεως καὶ ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς προσφάτου παλαιοντολογικῆς ἐρευνῆς εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν (Jonsson), Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν Masai καὶ ἀρχαίων αἰγυπτίων (De Wit), Ὀντολογικὸς μονοθεϊσμὸς καὶ λατρευτικὸς πολυθεϊσμὸς μεταξὺ τῶν Masai (Olsson), Παροιμίαι καὶ ἠθικαὶ ἀντιλήψεις μεταξὺ τῶν Akan τῆς Γκάνα (Amoah), Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ μάγισσαι εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν Zinza τῆς Τανζανίας (Bjerke), Κοινωνικοανθρωπολογικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς θρησκείας τῶν Kapsiki καὶ Higi τοῦ βορείου Καμερόν καὶ τῆς BA Νιγηρίας (Van Beek), Ἡ γλῶσσα Malagasy: σκέψεις ἐπὶ τῆς κοινοποιήσεως θρησκευτικῶν ἰδεῶν (Rogers), Χριστιανισμὸς καὶ παραδοσιακὴ θρησκεία εἰς τὴν Βόρειον Νιγηρίαν (Erinwo), Δυνάμεις, ὕδωρ καὶ ὀράματα: ἡ ἐξάπλωσις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων μεταξὺ τῶν Ζουλού (Kiernan), Sango — μία παραδοσιακὴ λατρευτικὴ ὁμάς (Mckenzie), Modimo: μακροάνθρωπος. Αἱ θρησκευτοπολιτιστικαὶ ἐμπλοκαὶ (Bolink), Opu Tamuso: μία ἔρευνα τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν Kalabari τῆς Ν. Νιγηρίας (Tasie), Κοινωνικοθρησκευτικὴ θεώρησις τῶν μυστικῶν φαρμάκων μεταξὺ τῶν συγκρητιστικῶν ὁμάδων τῆς Γιαμπόν (Swiderski), Διατὶ οἱ Baganda ἐδέχθησαν ξένας θρησκείας (Ἰσλαμισμόν καὶ Χριστιανισμόν) (Kasozzi), Εἰκονογραφία εἰς τὰς ἐλευθέρας ἐκκλησιαστικὰς κοινότητες τῆς Ν. Ἀφρικῆς (Oosthuizen).

3. 'Ο άνθρωπος και ἡ μοῖρα του εἰς τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν: Τὰ Διονυσιακὰ μυστήρια (Bianchi), 'Ο βασιλεὺς εἰς τὴν ἑλληνικὴν σκέψιν (Klassen), 'Η Ἄθηνᾶ, ἀπὸ κυρία εἰς παρθένον (Bremmer), Ἄπόλλων ἀλεξίκακος (Dietrich), Ἄπόλλων δελφίνιος — θεὸς τῆς θαλασσοπορίας; (Graf), Αἱ γυναῖκες εἰς τὰς ἀρχαίας λατρείας (Chirassi-Colombo), 'Ο μῦθος τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον (Kakosy), 'Η πολιτεία τῶν Σουμερίων καὶ ἡ ἰδεολογία τῆς (Koefoed), Τὰ αἷτια tammuz εἰς τὴν Π. Διαθήκην (Ringgren), 'Η ἱστορικὴ σημασία τῶν στοιχείων Hurrian καὶ Anatolian εἰς τὴν Οὐγγαριτικὴν μυθολογίαν (Dombrowski), Εἷς μῦθος τῆς ἐξιλεώσεως ἐκ τῆς ἀρχαίας Ugarit (Wyatt). "Ἐν πρόβλημα εἰς τὴν χρῆσιν οὐγγαριτικῶν ρημάτων (Onodera), 'Η ἑορτὴ τῆς μανιχαϊκῆς γνώσεως Bēma (Ries), Μυθολογία καὶ κοσμολογία κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους (Martin), Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ρωμαϊκῆς devotio (Versnel), 'Η ἀρχαία θρησκεία τῶν Περσῶν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νέων ἀνακαλύψεων εἰς τὸ Ἰράν (Chirshman), 'Η λατρεία τῆς Περσουπόλεως (Fennelly), 'Η ἐξάπλωσις τοῦ Μιθραϊσμοῦ: ὠρισμέναι σκέψεις (Beskow), 'Ο ἑλληνο-ἰρανικὸς συγκρητισμὸς τῶν Χαλδαϊκῶν χρησμῶν (Elsas), 'Η θεραπεία εἰς τὸν Ζωροαστρισμὸν (Dhalla).

4. Dhamma: σπουδὴ ἐνὸς θρησκευτικοῦ ὅρου (Carter), Ἀσκητικαὶ τάσεις εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Theravada Βουδδισμοῦ (Kloppenborg), Περὶ «Marga» (Mano), 'Η σημασία τῶν ὑπομνημάτων εἰς τὴν διάλεκτον Pali διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ Theravada Βουδδισμοῦ (Bond), 'Ο ὑπολογιστὴς (computer) ὡς βοήθεια εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν κειμένων τῆς σανσκριτικῆς καὶ pali (Rawlinson), 'Η ἔννοια τῆς ὀξυνοίας ὡς μέσον εἰς τὸν Βουδδισμὸν (Pye), Πρόσφατοι ἐξελίξεις εἰς τὸν Theravada Βουδδισμὸν τοῦ Νεπάλ (Kloppenborg), Οἱ Βοηθὸς τοῦ Θιβέτ: ἐν ἱστορικὸν ἀίνιγμα (Kvaerne), Βουδδιστικὴ κριτικὴ τῆς κλασσικῆς κινεζικῆς παραδόσεως (Jan), 'Η βουδδιστικὴ ἰδέα τοῦ Dharmadatu εἰς τὴν κινεζικὴν φιλοσοφίαν (Oh), 'Ο μυστικισμὸς τοῦ Nagarjuna (Pezzali), 'Η σημασία τοῦ Shan-Tao εἰς τὴν σχολὴν τῆς Καθαρᾶς Χώρας ἐν Κίνα καὶ Ἰαπωνίᾳ (Pas), Κριτικὴ τῶν κειμένων καὶ τὰ κινεζικὰ βουδδιστικὰ κείμενα (Lancaster), Αἱ ἀληθεῖς χρονολογίαι τοῦ Βούδδα (Kasugai), Ἐπὶ τοῦ βουδδισμοῦ τοῦ πρίγκηπος Shotoku (574-621) (Hashimoto), Βουδδισμὸς, ἔθνικισμὸς καὶ πόλεμος (Ling), Κοινωνικοπολιτικὸς προσανατολισμὸς εἰς τὸν σύγχρονον Βουδδισμὸν τῆς Ταυλάνδης (Fleming), 'Η σημασία τοῦ upaya εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἰνδικοῦ Mahayana Βουδδισμοῦ (Rawlinson), Ἄτομον καὶ κόσμος εἰς τὸν Theravada Βουδδισμὸν (Harvey).

5. 'Ο Κομφουκινισμὸς (Huang), Τὸ κινεζικὸν μανιχαϊκὸν πάνθειον (Bryder), Αἱ περὶ πόλεως καὶ βασιλείας ἀντιλήψεις εἰς τὴν πρῶμον Ἰαπωνίαν (Waida), 'Η αὐστηρότης τῶν ὁρέων ἐν Shugendo (Miyake), Αἱ ἐκστατικαὶ

κλήσεις τῶν ἰδρυτῶν νεωτέρων ἰαπωνικῶν θρησκευτῶν (Gerlitz), Διάφοροι τύποι σαμανιστικῶν μύθσεων ἐν Ἰαπωνίᾳ (Sasaki), Ἀνάλυσις τῆς σκέψεως τοῦ πρώιμου Ch' ondogyo (Kim),

6. Ὁ Varuna τῆς Ρίγκ-Βέδα: ἐπανεκτίμησις καὶ ἐπαναδιαβεβαίωσις (Dandekar), Ἡ βεδικὴ ἀντίληψις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος (Werner), Τὸ χινδουϊστικὸν dharma διὰ τὴν συγκρητικὴν ἠθικὴν (John), Ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἰνδικῶν ἐπῶν ὡς θρησκευτικῶν κειμένων (Younger), Ἡ προβληματικὴ τῆς ἀπηγορευμένης ἐκτὸς τῶν «ὀρθοδόξων» κύκλων ἱεραῆς γνώσεως (Arapura), Ἡ ἔννοια τοῦ Pati (Κυρίου), Pashu (τελικῶν ἐγῶ) καὶ Pasha (δουλείας) (Chatterji), Ἡ πρώιμος συνεργασία μεταξὺ τῆς χινδουϊστικῆς μυστικῆς παραδόσεως κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τοῦ σουφισμού (Rizvi), Ἰνδικὴ πνευματικότης, δυτικὸς ὕλισμὸς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν σύγχρονον χινδουϊσμὸν (King), Χινδουϊσμὸς καὶ νομαδικαὶ θρησκείαι (Eschmann), Ὁ Τζαϊνισμὸς καὶ τὸ πεπρωμένον τοῦ ἀνθρώπου (Jain), Ὁ Tagore καὶ τὸ παραδοσιακὸν Γιόγκα (Hein), Ἡ σύγχρονος σημασία τῆς Γιόγκα-σούτρα τοῦ Patanjali (Sequeira), Ὁ ὄρος «βέδα» ὡς ὁ «λόγος» τοῦ Θεοῦ (Chemparathy), Σπουδαὶ ἐπὶ τῆς χινδουϊστικῆς Tantra εἰς τὴν σημερινὴν Ὀλλανδίαν (Gupta), Προσευχαί, λατρεῖαι καὶ μυθολογία ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων (Siiger).

7. Βασικαὶ λέξεις ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ «ἀνθρώπου» εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν (Austin), Τὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας εἰς τὸ Κοράνιον (Denpy), «Μοναὶ» ἀγίων τοῦ Ἰσλάμ ἐν Πακιστάν (Schimmel), Αἱ ἰσλαμικαὶ παραδόσεις ὡς προφορικὴ φιλολογία (Speight), Ἡ σπουδὴ τοῦ σουφισμού (Brewster), Ἡ παράδοσις τοῦ Ibn Arabi (Johns), Τυπολογικὰ στοιχεῖα τοῦ Ἰσλάμ πρὸς κρίσιν ἄλλων θρησκευτῶν (Waardenburg), Ὁ μυστικὸς Amoli (Antes), Πατέρες καὶ υἱοὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν τοῦ Μωάμεθ (Watt), Στοιχεῖα τῶν ἰρανικῶν θρησκευτῶν εἰς τὴν προἰσλαμικὴν Ἀραβίαν, (Azarnoosh), Ὁ Μαδισμὸς ἐν Ἰράν (Kippenberg), Ὁ Ἰσλαμισμὸς εἰς τὴν Ν. Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν (King), Ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Ἰσλάμ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Οὐγκάνταν (Kasozzi), Κοινωνικὴ ἀλλαγὴ, ἀρχηγία καὶ Θρησκεία εἰς τὴν Ἀν. Ἀφρικὴν (Esmail), Ἡ Θρησκεία τῶν Swahili (Knappert).

8. Ἀρχὴ καὶ φύσις τοῦ βιβλικῶν μονοθεϊσμοῦ (Uffenheimer), Ὁ Ἰουδαϊσμὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βαβυλωνείου ἐξόδου ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς συγχρόνους θρησκείας (Mantel), Πλευραὶ τῆς συγχρόνου σαμαρειτικῆς ἐρεύνης (Pummer), Τὸ πρόβλημα τῆς ἰρανικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ὑπὸ τὸ φῶς νέων μαρτυριῶν (Hultgard), Ἡ θυσία εἰς τὴν βιβλικὴν Θρησκείαν (Ashby), Τὸ πρόβλημα τοῦ κακοῦ εἰς τὴν «ἀποκαλυπτικὴν» καὶ «γνωστικὴν» γραμματείαν (Keller), Ἡ παράδοσις τοῦ Ἱεροῦ Πολέμου εἰς τὴν Π. Διαθήκην καὶ εἰς τὰ Χειρογράφα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης (Kingdom), Ἡ «Ἡμέρα

τοῦ Κυρίου,» ἡ φύσις τῆς ἐκφράσεως καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς εἰς τὴν ἰουδαίκο-χριστιανικὴν λειτουργίαν (Weinfeld), Ἡ μοναδικότης τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ χώρα του συμφώνως πρὸς τὸν Μαϊμονίδην (Levinger), Ἡ μεσαιωνικὴ ἰουδαϊκὴ σκέψις (Feldman), Προβλήματα τῶν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ εἰς τὸν ἀμερικανικὸν χῶρον (Blau), Ὁ Μάρτιν Μπουῦμερ καὶ ὁ Χασιδισμὸς (Katz), Ἀπόψεις τῆς Chabad-Lubavitcher κινήσεως (Hasegawa).

9. Ὁ γερμανικὸς θεὸς τῶν νεκρῶν (Davidson), Αἱ εἰκόνες τῶν μνημείων εἰς τὰς θρησκείας τῆς ρωμαϊκῆς Γερμανίας καὶ τῶν γειτόνων περιοχῶν (Buchholz), Τὸ Helgö τῆς κεντρικῆς Σουηδίας ὡς εἰδωλολατρικὸς τόπος λατρείας (Holmqvist), Ὁ «Baldn», καὶ τὸ πρόβλημα τῶν «θησκουσῶν θεοτήτων» εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Β. Γερμανῶν (Schier).

10. Κατανόησις τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς (Streng), Ἡ ἀνεπάρκεια τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Kraemer ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῆς μὴ χριστιανικῆς πίστεως (Gualtieri), Ὁ Mircea Eliade καὶ τὸ δῆλημα τῆς ἐπιστήμης τῶν Θρησκειῶν (Dudley), Λατρευτικὴ γλῶσσα (Lawson), Προσανατολισμοὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν θρησκειῶν (Capps), Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς θρησκειολογίας ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη (Waardenburg), Ἡ «Θρησκεία» εἰς τὸν κινεζικὸν πολιτισμὸν (Paper).

11. Μοιρολατρεία εἰς τὰς Θρησκείας: μύθισις καὶ λογικὴ (Shapiro), Παρατηρήσεις τινες ἐπὶ τοῦ μυστικισμοῦ (Keller), Προσφορά, θυσία, δῶρον (Van Baal), Ἡ ἔννοια τοῦ «ἐλέους» παρὰ Παύλῳ, Shinran καὶ Λουθήρῳ (Buri), Τὸ οἰκοδόμημα τῆς Mantala (Cahill), Περὶ τοῦ φαινομένου τοῦ Shamanismus (Hultkrantz), Νέαι θρησκειακαὶ κινήσεις εἰς πρωτογόνους κοινωνίας (Turner), Σύγκρισις μεταξὺ τοῦ Μίθρα ἐν ἀρχαίῳ Ἰράν καὶ τοῦ Ali ἐν ἰσλαμικῷ Ἰράν (Mohebbi), Αἱ περὶ νεκρῶν παραστάσεις εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἀ. Ἀφρικῆς (Rupp), Ἡ βᾶσις τῆς μελέτης τοῦ θανάτου εἰς τὸν χῶρον τῆς φαινομενολογίας τῆς θρησκείας (Miranda), Πρόγραμμα καὶ προλεγόμενα διὰ μίαν σπουδὴν τῆς ἀθρησκείας (Thrower), Συγκριτικὴ μελέτη τῆς χριστιανικῆς καὶ κομφουκιανικῆς ἠθικῆς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν εὐσέβεια τῶν τέκνων (Yun), Τὸ πρόβλημα τῆς αὐτοὑπερβάσεως εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὸν κομφουκιανισμὸν (Ching).

12. Λατρευτικὴ πρᾶξις εἰς τοὺς ἀρχαίους αἰγυπτιακοὺς ναοὺς (David), Μεθοδολογικὰ προβλήματα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς μιθραϊκῆς εἰκονογραφίας (Himmells), Ὁ τύπος τοῦ μιθραϊκοῦ λατρευτικοῦ ἀναγλύφου (Gordon).

13. Ὁ W. James ἐπὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ (Slater), Ἡ θρησκεία τοῦ παιδὸς καὶ ἡ νηπιότης τῆς θρησκείας (Clavier), Αἱ παραστάσεις τοῦ Θεοῦ

(Gates), Φαινόμενα γλωσσολαλίας μεταξύ τῶν σουηδοφρόνων πεντηκοστιανῶν τῆς Φινλανδίας (Holm), Ψυχολογία καὶ Θρησκεία ἐν Lancaster (Johnson καὶ Clayton).

14. Ἱστορία τῶν θρησκευτῶν - ἱστορία τῶν πολιτισμῶν (Krejci), Δυνάμεθα νὰ συζητῶμεν ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς θρησκείας; (Brockway), Προϊστορικὴ θρησκεία (Anati), Ἡ θεὰ μήτηρ εἰς παλαιολιθικὸν σπήλαιον τῆς Ἰσπανίας (Ucko), Θάνατος τῆς ἀμαρτίας ὡς παρίσταται εἰς τὴν ταφὴν ἐν Φορμόζα (Tang), Ταφὴ καὶ καῦσις τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν Ν. Κίναν (Meacham), Σχέσις μεταξύ λαογραφίας καὶ θρησκείας εἰς τὸν τουρκικὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν (Acirayamli), Χαρακτηριστικὰ τινὰ τῆς κουρδικῆς μυθολογίας (Nebez), Πτερωτὰ δημιουργήματα εἰς τὴν νοτιοαφρικανικὴν ζωγραφικὴν (Vinnicombe), Ἡ συνέχεια τῆς θρησκείας ἀπὸ τοῦ προϊστορικοῦ μέχρι τοῦ συγχρόνου ἐπιπέδου (Ghosh), Ἡ θρησκεία εἰς τοὺς ἀμερικανικοὺς μύθους (Dahlgren), Τὰ τμήματα τοῦ σύμπαντος εἰς τὴν κοσμοθεωρίαν τοῦ Μεξικοῦ (Gonzalez Torres), Σύγχρονοι θρησκευτῆται, ὑποπολιτισμοὶ καὶ ἀντιπολιτισμοὶ ἐν Φινλανδίᾳ (Pentikäinen), Ἀθρησκεία εἰς τὴν σύγχρονον Ρωσίαν (Thrower), Ἡ σύγχρονος θρησκεία ἐν Ρωσίᾳ (Hoy), «Υἱοὶ Θεοῦ», μελέτη τῆς θεολογίας, ψυχολογίας καὶ κοινωνιολογίας τῆς κινήσεως (Kvideland), Ἡ περὶ ἐκκοσμηκεύσεως ἀντίληψις τοῦ Durkheim (Pickering), Ἐρμηνεία καὶ κοινωνιολογία τῶν θρησκευτῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Joachim Wach (Breuil).

15. Ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας σήμερα (Lewis) Τέσσαρες τύποι τῆς «φιλοσοφίας τῆς θρησκείας» (Panikkar), Τὸ «κενόν» (sunyata), ὡς ἄμορφος μορφή· ὁ Πλάτων καὶ ὁ μεταγενέστερος Βουδδισμὸς (Abe), Βαθμιαία φώτισις, αἰφνιδία φώτισις καὶ ἐμπειρισμὸς (Strenski), «Τὸ ἐγὼ καὶ τὸ μηδὲν» εἰς τὸν Ζέν-Βουδδισμὸν καὶ τὸν Meister Eckhart (Ueda), Ἡ «ἀποκατάστασις τῶν πάντων» εἰς τὴν μυστικὴν διδασκαλίαν τοῦ William Law (1686-1751) (Minkner), Τὸ ἐμπειρικόν, τὸ αἰσθητικόν, καὶ τὸ θρησκευτικόν (Martin), Μεθοδολογικὰ προβλήματα τῆς θρησκευολογικῆς ἐρεῦνης (Lukacs), Συγκρητικὴ θρησκευτικὴ σκέψις (Burke), Εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιστήμη τῆς θρησκείας; (Wiebe).

Μετὰ τὸ πέρασ ἐκάστης ὀμιλίας ἡ ἀνακοινώσεως ἐγένετο εὐρεῖα συζήτησις ἐπὶ τοῦ θέματος. Κατὰ δὲ τὴν ἐναρκτήριον ἀνεκηρύχθησαν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Lancaster διδάκτορες «Honoris Causa» οἱ ἐξῆς, α) ὁ ἰάπων πρίγκιψ Mikasa, β) ὁ Marcel Simon, γ) ὁ E. G. Parrinder καὶ δ) ὁ Mircea Eliade, ὁ U.S.A. διαπρεπέστατος σύγχρονος ρουμᾶνος θρησκευολόγος.

Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἡμερησίων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία πρὸς παρακολούθησιν πολλῶν ἐκδηλώσεων: Κατὰ τὴν 16ην Αὐγούστου προεβλήθησαν κινηματογραφικαὶ ταινίαι ἐκ τῆς λαϊκῆς λατρείας καὶ τῆς ἐν

γένει θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν Ἰνδῶν. Εἰς τὰς 17 Αὐγούστου ὁμάς νέων ἐπαρουσίασεν πρόγραμμα «ένδυμασιῶν, χορῶν καὶ τραγουδιῶν» τῆς Β. Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας, εἰς δὲ τὰς 18 Αὐγούστου ὁ Δῆμος τοῦ Lancaster ἐδεξιώθη τοὺς συνέδρους. Εἰς τὰς 19 προεβλήθησαν παραστάσεις γλυπτῶν καὶ εἰκόνων τῶν Ἰνδουιστικῶν θεοτήτων (Βίσνου, Σίβα, Κρίσνα κ.τ.λ.). Ἡ 20ῆ Αὐγούστου ἦτο ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Σύνεδροι ἠδυνήθημεν νὰ ἐκδράμωμεν κατ' ἐκλογὴν εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐξῆς τεσσάρων περιοχῶν: α) Ρωμαϊκὸν τεῖχος, β) York, γ) Ἐδιμβούργον, δ) Περιοχὴν τῶν λιμνῶν (Lake District), ὅπου ἔζησαν καὶ συνέγραψαν πολλοὶ ἀξιόλογοι ποιηταὶ (Wordsworth, Coleridge, Ruskin, Tenyson κ.λ.). Κατὰ τὴν 21ην ἐδόθη ρεσιτάλ με ἔργα τῶν Bach, Scarlari, Beethoven, Chopin, Stravisky κ.λ. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Συνεδρίου τὰ μέλη τῆς «διεθνοῦς οἰκογενείας τῶν θρησκευτιολόγων» ἀνεχώρησαν διὰ τὰς πατρίδας των, εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης (ἐξ Ἰαπωνίας μόνον παρευρέθησαν 30 θρησκευτιολόγοι!)

Ὁ ὄσιος Παγκόσμιος θὰ ἠδύνατο νὰ ἦτο ὁ «προστάτης» αὐτῆς τῆς πολυμελοῦς διεθνοῦς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας τὰ μέλη συνειργάσθησαν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὡς ἀνεξίθρησκοι φίλοι καὶ συνάδελφοι εἰς τὴν μελέτην τῆς ὑπὸ τοῦ ἐνὸς Πατρὸς δωρηθείσης εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων Τοῦ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ. Ὁ ἄνθρωπος πράγματι ὡς «Homo Religiosus» διακρίνεται διὰ τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην του.